ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 10, Αρ. 1Β (2019)

Οι προτιμήσεις των φοιτητών σε καινοτόμες μορφές μάθησης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Students' preferences on types of MOOCs)

Αντώνιος Τσολακούδης, Ευγενία (Eugenia) Ι Τόκη (Toki), Ευάγγελος Ευαγγέλου, Τζένη (Jenny) Παγγέ (Pange)

doi: 10.12681/icodl.2368

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 06/02/2026 22:40:02

Οι προτιμήσεις των φοιτητών σε καινοτόμες μορφές μάθησης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση
Students' preferences on types of MOOCs

Τσολακούδης Αντώνιος Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών και Εκπαίδευσης από Απόσταση, ΠΤΝ Σχολή Επιστημών Αγωγής Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Υπ. Διδάκτωρ antoniostsolakoudis@gmail.com	**Τόκη Ευγενία** Τμήμα Λογοθεραπείας Σχολή Επιστημών Υγείας Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Αναπληρώτρια Καθηγήτρια toki@uoi.gr
Ευαγγέλου Ευάγγελος Εργαστήριο Ηλεκτρονικής - Τηλεπικοινωνιών και Εφαρμογών, Τμήμα Φυσικής Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Αναπληρωτής Καθηγητής eevagel@uoi.gr	**Παγγέ Τζένη** Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών και Εκπαίδευσης από Απόσταση, ΠΤΝ Σχολή Επιστημών Αγωγής Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Καθηγήτρια jpagge@uoi.gr

Περίληψη

Η εκπαίδευση από απόσταση μπορεί να εφαρμοστεί στην τυπική μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση. Καθώς τα τεχνολογικά μέσα εξελίσσονται, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση με την μορφή των MOOCs αλλάζει τύπους εξελίσσεται ραγδαία στην προσπάθεια της δε να συνεισφέρει στην εκπαιδευτική διαδικασία διευρύνεται με την μορφή των μικρών ιδιωτικών μαθημάτων, μικρών μαθημάτων, συγχρονισμένων μαθημάτων, μικρών ανοικτών μαθημάτων, τα οποία έχουν την δυνατότητα να συνδυάζουν και εν τέλει να συνδέουν τις τρεις παραπάνω αναφερθείσες μορφές μάθησης.

Έχουν όμως παράλληλα και τη δυνατότητα να ενισχύσουν την άτυπη μάθηση, που συνήθως βρίσκεται στο περιθώριο παρότι πρόκειται για την μορφή εκείνη της μάθησης που συντελείται μέσα από οποιαδήποτε δραστηριότητά μας και συνυπάρχει τόσο με την τυπική όσο και με τη μη τυπική μάθηση.

Στην εργασία αυτή παρουσιάζονται οι γνώσεις των φοιτητών σχετικά με την εξοικείωσή τους με τους όρους αυτούς. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι φοιτητές των παιδαγωγικών τμημάτων δεν είναι εξοικειωμένοι με την ορολογία αυτή, καθώς από το δείγμα των συμμετεχόντων ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό δεν γνώριζε σχεδόν καθόλου τα MOOR και SMOC ενώ γνώριζε ελάχιστα τα BOOC, τα DOCC, τα LOOC, και τα SPOC. Στον αντίποδα των παραπάνω τα xMOOC, τα cMOOC, τα sMOOC και τα bMOOC. κατέγραψαν σημαντικά ποσοστό αναγνωρισιμότητας αλλά και δημοφιλίας.

Καταληκτικά διαπιστώνεται το γεγονός ότι τα MOOCs αποτελούν ένα εξαιρετικό εκπαιδευτικό εργαλείο για την τυπική και άτυπη εκπαίδευση, η περαιτέρω δε ανάπτυξη εξέλιξη και αξιοποίησή τους κάτω από ορθή οργάνωση θα καλύψει τα διάφορα κενά στην

εκπαίδευση και θα ωφελήσει ποικιλοτρόπως τόσο τους φοιτητές όσο και τα ελληνικά πανεπιστήμια.

Λέξεις-κλειδιά: Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, φοιτητές, open distance learning, MOOCs, SPOC, SMOC, MOOR, DOCC, LOOC

Abstract

Distance education can be applied to formal, non-formal and informal education. As technology evolves distance education in the form of MOOCs, is rapidly evolving and contributing to the educational process expanding, into the form of small private lessons, short courses, synchronized courses, small open courses, which provide the option to combine and ultimately link the three above-mentioned forms of learning.

Alongside, they also have the potential to enhance informal learning, which is usually on the sidelines even though this is the form of learning that takes place through any of our activities and co-exists with both formal and non-formal learning.

This paper presents the students' knowledge and their familiarity with these terms. According to the results of the survey, the students of the pedagogical departments are not familiar with this terminology, as the sample of participants was very high in almost no knowledge of MOORs and SMOCs and had little knowledge of BOOCs, DOCCs, LOOCs and SPOC. On the contrary, on xMOOC, cMOOC, sMOOC and bMOOC, students recorded a significant level of recognition and popularity.

Finally, it is recognized that MOOCs are an excellent educational tool and their further development and utilization under proper organization will fill the various gaps in education and will benefit both students and Greek Universities in a variety of ways.

Keywords Open distance learning, MOOCs, SPOC, SMOC, MOOR, DOCC, LOOC

Εισαγωγή

Ο τρόπος με τον οποίο ένας άνθρωπος μαθαίνει έχει απασχολήσει κατά καιρούς πολλούς μελετητές. Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2015) η μάθηση είναι μια διαδικασία η οποία συντελείται διαρκώς καθ΄ όλη την διάρκεια της ζωής μας και επιτυγχάνεται με τρείς μορφές που η καθεμία έχει τα δικά της ξεχωριστά χαρακτηριστικά την τυπική μορφή την μη τυπική και τέλος την άτυπη.

Αναλυτικότερα τυπική μάθηση είναι η μάθηση που πραγματοποιείται μέσα σε ένα τυπικό πλαίσιο όπως σε μία σχολική τάξη ή σε όλες τις βαθμίδες ενός εκπαιδευτικού συστήματος και απευθύνεται σε συγκεκριμένης ηλικίας μαθητές. Σε αντίθεση με την τυπική μάθηση η μη τυπική πραγματοποιείται σε οποιοδήποτε χώρο δεν είναι υποχρεωτική αλλά εθελούσια και συνειδητή (Παγγέ, 2005). Η άτυπη μάθηση σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2015) συντελείται καθόλη την διάρκεια της ζωής του ατόμου οπουδήποτε και αν βρίσκεται και το βοηθά στο να διαμορφώνει την στάση του και την συμπεριφορά του απέναντι σε διάφορες καταστάσεις αλλά και στο να αποκτήσει σφαιρικές γνώσεις άρα και επιλογές. Βέβαια η έννοια της άτυπης μάθησης δεν θα πρέπει να συγχέεται με την έννοια της δια βίου μάθησης καθώς η δια βίου μάθηση συντελείται σε οποιαδήποτε ηλικία βρίσκεται ο άνθρωπος και επιτυγχάνεται μέσω και των 3 μορφών μάθησης (Παγγέ, 2017).

Από τις προηγούμενες δεκαετίες η Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση γνωρίζει μία αξιοσημείωτη ανάπτυξη κυρίως λόγω της ανάπτυξης και συνεχούς εξέλιξης της τεχνολογίας (Αναστασιάδης, 2006) και της δυνατότητάς της να παρέχει τυπική, μη-τυπική και άτυπη εκπαίδευση (Παγγέ, 2017). Σύμφωνα με τους Λιγούτσικου, Κουτσούμπα, Κουστουράκη και Λιοναράκη (2015), η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στην ΑεξΑΕ αναπτύσσει την νοημοσύνη του ατόμου, γεγονός που είναι το ζητούμενο στην σύγχρονη εποχή καθώς συμβάλει με τον τρόπο της στην αυτορρυθμιζόμενη από το άτομο μάθηση στην δυνατότητα δηλαδή της επιλογής, διαχείρισης και αξιολόγησης των μαθησιακών του δραστηριοτήτων (Αρμακόλας, Παναγιωτακόπουλος & Μασσαρά, 2015· Νικολάκη & Κουτσούμπα, 2013).

Στις μέρες μας εισήλθαν δυναμικά στον χώρο της εκπαίδευσης και αναπτύχθηκαν με πολύ γρήγορους ρυθμούς τα μαζικά ανοικτά διαδικτυακά μαθήματα (MOOCs) (Γκελαμέρης, 2015), η ανάπτυξη και η εξάπλωσή τους δε, είναι τόσο ραγδαία ώστε πολλοί ερευνητές μιλούν για "MOOC mania" (Vardi, 2012, Bates, 2015). Η ειδοποιός διαφορά και το συγκριτικό πλεονέκτημα των MOOCs σε σχέση με τις άλλες μεθόδους μάθησης είναι το γεγονός ότι μπορούν από οποιοδήποτε σημείο να προσφέρουν την εμπειρία της μάθησης σε άτομα οποιασδήποτε ηλικίας αρκεί αυτά να γνωρίζουν-ομιλούν την γλώσσα στην οποία τα εν λόγω MOOCs προσφέρονται (Ζαχαριάς & Καλογεράκη, 2016, Κουστουράκης, Λιακοπούλου & Παναγιωτακόπουλος, 2015).

Και στη χώρα μας όπως και στο εξωτερικό το ενδιαφέρον για τα MOOCs είναι μεγάλο όπως άλλωστε αποδεικνύεται και από την έρευνα "Evaluating geographic data in MOOCs" των Nesterko et al. (2013), σύμφωνα με την οποία η Ελλάδα κατέχει την πρωτιά παγκοσμίως με τους περισσότερους «αποφοίτους» σε MOOCs, αναλογικά βέβαια με τον αριθμό των εγγεγραμμένων στα εν λόγω μαθήματα και την τέταρτη θέση ανεξαρτήτως του αριθμού των εγγεγραμμένων σε αυτά.

Τα MOOCs και οι μορφές της μάθησης

Μέχρι σήμερα έχουν εφαρμοσθεί πολλά είδη MOOCs όπως τα xMOOC (extended MOOC), cMOOC (connectivist MOOC), sMOOc (small open online course): μικρό ανοικτό διαδικτυακό μάθημα, bMOOC (blended MOOC): συνδυασμός MOOC με δια ζώσης διδασκαλίας (Bates, 2015). Τα xMOOCs έχουν οικοδομηθεί πάνω στις αρχές της θεωρίας του συμπεριφορισμού (cognitive behaviourist) παίρνοντας όμως στοιχεία και από την θεωρία του κοινωνικού εποικοδομισμού (social constructivist) (Rodriguez, 2012). Περιλαμβάνουν την χρήση βίντεο, διάφορων τεστ αξιολόγησης μέσω του υπολογιστή που αποσκοπούν στην ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου και τα οποία μπορούν να γίνουν είτε κατά την διάρκεια του εκάστοτε μαθήματος είτε στο τέλος του με ερωτήσεις κλειστού τύπου ή με ερωτήσεις που απαιτούν σύντομες απαντήσεις. Επίσης περιέχουν υποστηρικτικό υλικό δηλαδή διαδικτυακά άρθρα, φωτογραφικό αλλά και ηχητικό υλικό αλλά απαραίτητα και χώρο για τον σχολιασμό από τους συμμετέχοντες και την συζήτηση μεταξύ τους. Στην εφαρμογή τους απαιτούν ειδικό λογισμικό σχεδιασμένο ανάλογα. Μάλλον θυμίζουν την παραδοσιακή την συμβατική εκπαίδευση χορηγούν δε και πιστοποιητικό παρακολούθησης μη αναγνωρίσιμο σε όσους συμμετέχουν (Bates, 2015; Τσώνη, Γκέκα, Σιόλου, Σύψας & Παγγέ, 2013).

Σύμφωνα με τον Κουστουράκη ανεξαρτήτως από τον σχεδιασμό τους, όλα χαρακτηρίζονται από μαζικότητα στη συμμετοχή όσων τα παρακολουθούν, από «ανοικτότητα» στην μάθηση, οπωσδήποτε υπό την προϋπόθεση της δυνατότητας

πρόσβασης στο διαδίκτυο που στην συγκεκριμένη περίπτωση λειτουργεί ως μαθησιακό εργαλείο (Κουστουράκης κ.συν., 2015). Σύμφωνα με τους Ζαχαριά – Καλογεράκη η εκπαιδευτική διαδικασία μέσω των MOOCs γίνεται ευχάριστη και ελκυστική για τον εκπαιδευόμενο αποτελεί δε κίνητρο για περαιτέρω μάθηση (Ζαχαριάς & Καλογεράκη, 2016).

Παράλληλα παρατηρούμε στις μέρες μας μια ανάπτυξη μαθημάτων από απόσταση με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά : BOOC (big open online course): μεγάλο ανοικτό διαδικτυακό μάθημα, που αποτελεί συνδυασμό ενός xMOOC και ενός cMOOC, DOCC (distributed online collaborative course): όταν το ίδιο MOOC μοιράζεται και υιοθετείται σε πολλά πανεπιστήμια, LOOC (little open online course): ανοικτό διαδικτυακό μάθημα με απαίτηση διδάκτρων και με μικρό αριθμό συμμετεχόντων, από τους φοιτώντες του πανεπιστημίου που το οργανώνει αλλά και από άτομα εκτός πανεπιστημίου, MOOR (massive open online research): συνδυασμός βιντεοδιαλέξεων και ερευνητικών εργασιών από τους συμμετέχοντες, υπό την καθοδήγηση ενός υπευθύνου καθηγητή, SPOC (small, private, online course): μικρό ιδιωτικό διαδικτυακό μάθημα σε επιλεγμένους συμμετέχοντες από το πανεπιστήμιο που το οργανώνει, SMOC (synchronous masssive open online course): μάθημα με ζωντανή διάλεξη σε φοιτητές του πανεπιστημίου που το οργανώνει, ενώ, ταυτόχρονα, μεταδίδεται διαδικτυακά και σε μη φοιτητές του πανεπιστημίου, υπό την απαίτηση διδάκτρων, iMOOC (intelligent massive open online course): συνδυασμός xMOOC και cMOOC, που χαρακτηρίζεται από ομαδοσυνεργατική εργασία και σταδιακή καθοδήγηση των συμμετεχόντων (Bates, 2015).

Όπως προκύπτει από την έρευνα στα MOOCs, τα πιο πολλά MOOCs βασίζονται στην ίδια θεωρία διαφοροποιούνται μόνον ως προς την μεθοδολογία που εφαρμόζουν σύμφωνα με τους Liyanagunawardena, Adams και Williams (2013), δεν είχαν γίνει σημαντικές έρευνες που θα μπορούσαν να μας οδηγήσουν σε συμπεράσματα αναφορικά με τα θετικά ή και τα αρνητικά τους στοιχεία για την εφαρμογή τους σε τυπική και άτυπη μάθηση. Τα κυριότερα γνωρίσματα των MOOCs, σύμφωνα με τον Bates (2015), συνοψίζονται στα εξής: Το υψηλό ποσοστό διαρροής των εγγεγραμμένων χρηστών, το ότι δεν απευθύνονται σε άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και πολλά μαθήματα δεν εντάσσονται στην κατηγορία των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων, η αξιολόγησή τους είναι δύσκολη και το κόστος τους συχνά προϋποθέτει και τη συνδρομή ιδιωτικών πρωτοβουλιών, το ότι παρέχουν τη δυνατότητα ανοικτής πρόσβασης στη μάθηση, με μικρό κόστος ειδικά για τις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ μεγάλη είναι η συνεισφορά τους στη δια βίου μάθηση και στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση.

Σύμφωνα με τους De Waard et al. (2011), στα MOOCs θα συναντήσουμε βασικά χαρακτηριστικά της διαδικασίας της μάθησης δηλαδή την αυτοδιαχείριση, την δυνατότητα για την εύκολη διάχυση της γνώσης, την ελευθερία στην διακίνηση της, και την ομαδική εμφάνιση. Αξιοσημείωτη είναι βέβαια και η προσφορά τους στην τυπική εκπαίδευση καθώς οι εκπαιδευόμενοι μέσω των εφαρμογών των MOOCs οδηγούνται σε μία περισσότερο αντιληπτική μάθηση αναπτύσσοντας τις γνώσεις τους και εξελίσσοντας τις δεξιότητες τους. Βέβαια αποτελούν εργαλείο μάθησης και για την άτυπη εκπαίδευση όπου σύμφωνα με τον Gillet (Gillet, 2013) πολύ σημαντική είναι η συνεισφορά τους στην άτυπη μάθηση καθώς μέσα από την αλληλεπίδραση των εκπαιδευομένων και την δημιουργία ομάδων που επικοινωνούν διαδικτυακά μεταξύ τους συγκροτώντας έτσι μία μορφή συνεχούς εκπαιδευτικής διαδικασίας (Toki & Pange, 2013; Τίγκας, 2016). Εξάλλου τα άτομα που παρακολουθούν αυτού του είδους τα προγράμματα είναι κυρίως μορφωμένα,

όχι απαραίτητα μικρής ηλικίας και συνήθως ήδη εργαζόμενα που προσπαθούν να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους ώστε να τύχουν ευνοϊκότερης αντιμετώπισης στον χώρο εργασίας τους (Bates, 2015, Τσώνη και συν 2013). Λαμβάνοντας όμως υπόψιν ότι στην εκπαίδευση γενικότερα και στην συνεχιζόμενη ειδικότερα που τα ποσοστά ολοκλήρωσης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων από τους συμμετέχοντες είναι χαμηλά σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ως πιστοποιητικά φοίτησης τα MOOCs δεν είναι επισήμως αναγνωρισμένα μειώνει την αξία τους, για την εκπαιδευτική διαδικασία και τα κατατάσσει σαν ένα άριστο μεν αλλά συμπληρωματικό ωστόσο μέρος της τυπικής εκπαίδευσης, όπου σε καμία δε περίπτωση δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι μπορούν να αντικαταστήσουν την συμβατική εκπαίδευση, ή ακόμη και τα πιστοποιημένα διαδικτυακά προγράμματα (Bates, 2015; Κουστουράκης κ. συν., 2015; Pange, Toki and Lekka, 2011).
Σύμφωνα με την προηγηθείσα βιβλιογραφική επισκόπηση, παρατηρούμε ότι δεν έχουν διερευνηθεί μέχρι τώρα οι απόψεις των φοιτητών στο κατά πόσο προτιμούν την διδασκαλία με την συμβατική μέθοδο ή εφαρμόζοντας τη μάθηση από απόσταση μέσα από xMOOC, cMOOC, sMOOC, bMOOC, BOOC, DOCC, LOOC, και τα SPOC, MOOR, SMOC σε τυπική και άτυπη εκπαιδευτική διαδικασία.

Το περιβάλλον και η μεθοδολογία της έρευνας

Στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών στο πλαίσιο μαθήματος εκπαίδευσης με χρήση νέων τεχνολογιών, εξετάστηκε το 2019 ένα τυχαίο δείγμα αποτελούμενο από 200 τριτοετείς φοιτητές, εκ των οποίων 95% ήταν θήλεις και το 5% ήταν άρρενες, ηλικίας 22,4+1,7 ετών.
Το εργαλείο της έρευνας ήταν ερωτηματολόγιο το οποίο σχεδιάστηκε για το σκοπό αυτής της εργασίας και αποτελούνταν από 2 ενότητες με ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου σύμφωνα με τους άξονες που αναδείχθηκαν από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας.
Οι ερωτήσεις της πρώτης ενότητας είχαν στόχο τη συλλογή δημογραφικών στοιχείων και γενικών πληροφοριών όπως ηλικία, φύλο, ιδιοκτησία του υπολογιστή και πρόσβαση στο Διαδίκτυο.
Οι ερωτήσεις της δεύτερης ενότητας είχαν στόχο τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την χρήση των προαναφερθέντων MOOCs στα προπτυχιακά μαθήματα στο πλαίσιο της τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης.

Αποτελέσματα - Συζήτηση

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας βρέθηκε ότι όλοι οι φοιτητές του δείγματος διαθέτουν ηλεκτρονικό υπολογιστή ή ταμπλέτα και πρόσβαση στο διαδίκτυο από το σπίτι τους. Οι συμμετέχοντες φοιτητές του δείγματος ήταν στην πλειοψηφία τους θήλεις και ως εκ τούτου δεν μπορέσαμε να κάνουμε έλεγχο στην διαφοροποίηση των προτιμήσεων των φοιτητών σε σχέση με το φύλο.
Βρέθηκε επίσης ότι το συντριπτικό ποσοστό των φοιτητών (98%) είχε γνώσεις σχετικά με την λειτουργία των MOOC στο πλαίσιο της τυπικής και άτυπης μάθησης. Ειδικότερα τα πιο γνωστά είδη MOOC τα οποία συγκέντρωσαν ποσοστό αναγνωρισιμότητας και συγκεκριμένα άνω του 95% είναι τα xMOOC, τα cMOOC, τα sMOOC και τα bMOOC. Πιο ειδικά το 93% των φοιτητών δήλωσε ότι έχει παρακολουθήσει κάποιο μάθημα bMOOC στο πλαίσιο των προπτυχιακών σπουδών τους δηλαδή σε τυπική εκπαίδευση.

Λιγότερο δημοφιλή είναι τα BOOC, τα DOCC, τα LOOC, και τα SPOC των οποίων το ποσοστό αναγνωρισιμότητας κυμάνθηκε στο 2% με 4% στο πλαίσιο της άτυπης εκπαίδευσης.
Τέλος, τα σχεδόν "άγνωστα" στους φοιτητές είδη είναι τα MOOR και SMOC των οποίων το ποσοστό αναγνωρισιμότητας υπολογίζεται στο 1% στο πλαίσιο της άτυπης εκπαίδευσης.
Πολύ μεγάλο ποσοστό (96%) έχει θετική γνώμη για την παρακολούθηση MOOC μαθημάτων μέσω διαδικτύου επειδή θεωρεί ότι είναι διαθέσιμα οποιαδήποτε χρονική στιγμή, με δυνατότητα παρακολούθησης χωρίς οικονομική επιβάρυνση, από οποιονδήποτε χώρο.
Όμως όταν συγκριτικά ζητείται να επιλέξουν αν προτιμούν τη διδασκαλία ενός μαθήματος με τη πρόσωπο με πρόσωπο μέθοδο ή την διδασκαλία εφαρμόζοντας και μάθηση από απόσταση μέσα από οποιοδήποτε τύπο των MOOCs υπάρχει διαφοροποίηση. Το 75 % των φοιτητών απάντησε ότι προτιμά την πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία, δίνοντας ως αιτιολογία το ότι θέλουν την άμεση αλληλεπίδραση με τον καθηγητή ή/και τους συμφοιτητές ενώ παράλληλα αισθάνονται ότι δεν θα έχουν ισχυρό κίνητρο για μελέτη. Το 15 % απάντησε ότι προτιμά να εμπεριέχει επίσης και μάθηση από απόσταση μέσα από κάποιο τύπο MOOCs, ενώ το 10 % απάντησε ότι του είναι αδιάφορο.

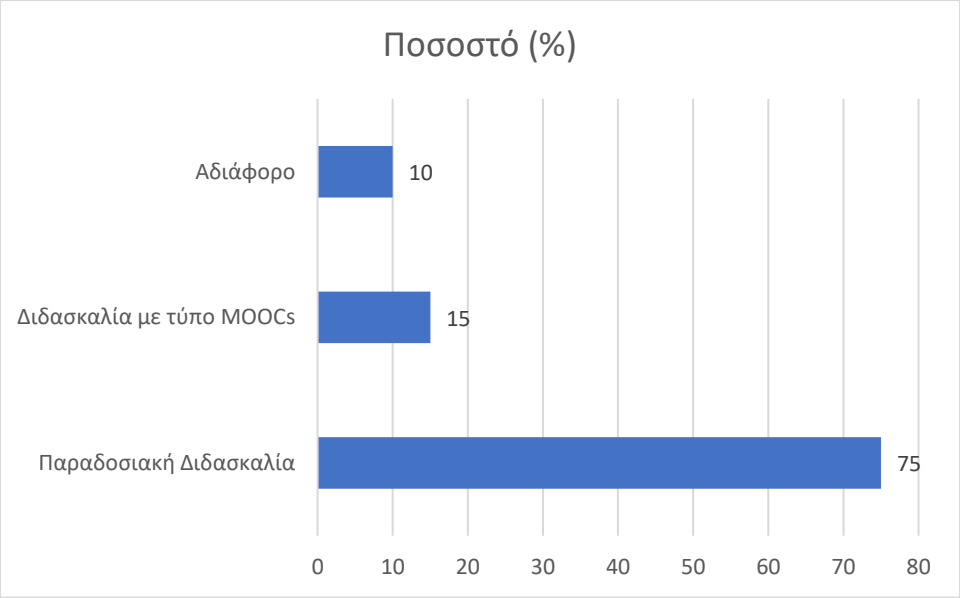

Γράφημα 1. Προτιμήσεις των φοιτητών ανάμεσα στα είδη διδασκαλίας

Συνεπώς τα MOOCs αποτελούν ένα ενδιαφέρον εκπαιδευτικό εργαλείο, με εξαιρετικές δυνατότητες που είναι ακόμη στην αρχή της ανάπτυξης και εξέλιξής του. Σύμφωνα με τα δεδομένα που έχουμε μέχρι στιγμής μπορούν να αξιοποιηθούν τόσο στην τυπική όσο και στην μη τυπική μάθηση αλλά και στην άτυπη μάθηση. Κατά τον Κουστουράκη (Κουστουράκης κ. συν., 2015) λειτουργούν συμπληρωματικά στην τυπική εκπαίδευση και

κατορθώνουν να καλύπτουν τα διάφορα κενά και ελλείψεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι.

Τα πανεπιστήμια θα μπορούσαν σύμφωνα με τον Daniel (Daniel, 2012 να οργανώσουν και να διαθέσουν περισσότερα μαθήματα και εκπαιδευτικά προγράμματα χρησιμοποιώντας την Αεξ ΑΕ. Υπάρχει ωστόσο και η μερίδα όσων είναι απαισιόδοξοι, οι οποίοι νομίζουνε ότι τα MOOCs αποτελούν κατά κάποιο τρόπο τον δούρειο ίππο που έχει ήδη εισβάλει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με σκοπό την κατάρρευση και την καταστροφή των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τον παροπλισμό των τμημάτων των σχολών και την υποβάθμιση εν τέλει της ίδιας της μάθησης με την μετατροπή της σε μία διαδικασία τύπου «fast food» άμεσης και γρήγορης μεν κενής περιεχομένου δε εκπαιδευτικής εμπειρίας (Παπαδάκης & Καλογιαννάκης, 2014).

Στους περιορισμούς αυτής της έρευνας ανήκει το γεγονός, ότι η έρευνα έγινε μόνο σε ένα τμήμα προπτυχιακών σπουδών με την πλειοψηφία των συμμετεχόντων να είναι γυναίκες. Μελλοντική έρευνα μπορεί να εστιάσει σε μεγαλύτερο δείγμα που να προέρχεται από διαφορετικά Τμήματα και πανεπιστημιακές σχολές αλλά και στη δημιουργία υποδειγματικών μαθημάτων διαφορετικών κατηγοριών MOOCs, καθώς και της εφαρμογής και αξιολόγησής τους.

Συμπεράσματα

Τα πιθανά αναμενόμενα οφέλη των διαφόρων κατηγοριών των MOOCs στην τυπική και άτυπη εκπαίδευση, οι υποβόσκουσες απειλές για την αναδιοργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην ακαδημαϊκή κοινότητα, καθώς και η θεσμική ακεραιότητα των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων με την προσφορά διαδικτυακών μαθημάτων, είναι μάλλον ενθαρρυντικά και καταλήγουμε στο ότι και στην εποχή μας που χαρακτηρίζεται και ως εποχή της πληροφορίας προέχει η ανάγκη του να μάθει το άτομο πως να μαθαίνει (Λιοναράκης 2005, Λιοναράκης και συν 2015, Παγγέ 2017) ενώ ευελπιστούμε ότι η εξέλιξη των MOOCs και η περαιτέρω αξιοποίηση τους κάτω από σωστή οργάνωση θα ωφελήσει ποικιλοτρόπως όλα τα ελληνικά πανεπιστήμια και όλους τους φοιτητές.

Βιβλιογραφία

Bates, A.W. (2015). Teaching in a Digital Age: Guidelines for designing teaching and learning [eBook version]. Ανακτήθηκε από https://opentextbc.ca/teachinginadigitalage

Daniel, J., (2012). Making Sense of MOOCs: Musings in a Maze of Myth, Paradox and Possibility. Journal of Interactive Media in Education. 2012 (3), p.Art. 18. doi:http://doi.org/10.5334/2012-18.

Gillet, D. (2013). Personal Learning Environments as Enablers for Connectivist MOOCs. Proceedings of the 12th International Conference on Information Technology Based Higher Education and Training, Oct 2013, Antalya, Turkey, pp.1-5. Retrieved from https://telearn.archivesouvertes. fr/hal-00979391

Liyanagunawardena, T. R., Adams, A. A., & Williams, S. A. (2013). MOOCs: A systematic study of the published literature 2008-2012. The International Review of Research in Open and Distributed Learning, 14(3), 202-227.

Pange, J., Toki, E. I., & Lekka, A. (2011). Distance learning: a myth or a necessity for educators. In Proceedings of IADIS International Conference on Higher Education (pp. 80-84).

Toki, E.I. and Pange, J. (2013). Social Learning Theories as tools for learning in an ICT educational system. The Online Journal of New Horizons in Education, 3(1), 53-55. http://www.tojned.net/pdf/v03i01/v03i01-07.pdf

Αναστασιάδης, Π.Σ. (2006). Ο ρόλος των Νέων Τεχνολογιών και η ανάδειξη των ψηφιακών κοινωνικών δεξιοτήτων (e-social skills) στην κοινωνία της γνώσης. Εκπαίδευση Ενηλίκων, 8,25-32.

Γκελαμέρης, Β.Δ. (2015). Πώς οι νέες Διαδικτυακές Τεχνολογίες διαμορφώνουν την Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση στο άμεσο μέλλον. Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology, Vol 11 (No1), 51-71. Ανακτήθηκε από http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9820/9942

Λιοναράκης, Α. (2001). «Για ποια εξ αποστάσεως εκπαίδευση μιλάμε;». 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Πάτρα. Στο Λιοναράκης Α. (Επιμ.), Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση, Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές (σελ. 13-38), Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Πάτρα.

Λιοναράκης, Α. (2006). Η Θεωρία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και η Πολυπλοκότητα της Πολυμορφικής της Διάστασης, Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στοιχεία Θεωρίας και Πράξης. Αθήνα.

Λιοναράκης, Α. (2010). Εξ Αποστάσεως και Συμβατική Εκπαίδευση: Συγκλίνουσες ή Αποκλίνουσες Δυνάμεις; Στο: Παράλληλα Κείμενα για την Θεματική Ενότητα ¨Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση¨, σελ.1-18. Πάτρα: ΕΑΠ.

Λιοναράκης, Α. Ιωακειμίδου, Σ. Μανούσου, Γ. Νιάρη, Μ. Χαρτοφύλακα Τ. & Παπαδημητρίου Σ. (2015). (Επιμ.), 8οΔιεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Καινοτομία και Έρευνα. 7-8 Νοεμβρίου 2015 (σελ. 1-15, 43-57,74-82, 89 -113, 201-212). Ανακτήθηκε από http://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/32/24

Παγγέ Τ. (2005). Τυπική, Μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση στην Ελλάδα, http://equipe.up.pt/RESOURCES/Casestudies/original_language/ioannina_GR.doc

Παγγέ Τ. (2017). Εκπαιδευτική Τεχνολογία. Εκδόσεις ΔΙΣΙΓΜΑ.

Τίγκας, Ι. (2016). Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης ως εργαλεία επικοινωνίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Η οπτική των φοιτητών του ΕΑΠ. Open Education. The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology, Vol 12 (No1), 106-119. Ανακτήθηκε από http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/10243

Τσώνη, Ρ., Γκέκα, Π., Σιόλου, Ε., Σύψας, Α., & Παγγέ, Τ. (2013). Ο ρόλος του δασκάλου στα MOOCs. Λιοναράκης (Επιμ.), Α. 7ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Μεθοδολογίες Μάθησης. 8-10 Νοεμβρίου 2013 (σελ. 125-132,237-252). Ανακτήθηκε από http://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/561